

מנחת שי

(כה) **כי טוב**. כטוב קרי והוא חר מן ח' מלין דכתיב תרין וקרי חר וסימן בד"ה ב' ל"ד במ"ג: **מבית האסירים**. האסורים קרי: ויעמידו אותו. במקצת מדוייקים אותו מלא וא"ו וכן נכון ע"פ המסורת: (כו) **והימשני**. והמישני קרי:

מצודת ציון

(כ) **ואנער**. ענין היקיצה בהתעוררות רב ובגבורה: (כא) **וינקרו**. נקבו, כמו (ישעיהו נא א) מקבת בור נקרתם: **בנחשתים**. בשלשלאות נחושת: (כב) **ויחל**. מלשון התחלה: **לצמח**. הוא תחלת הגדול: (כד) **ויחללו**. ושבח: **מחריב**. מלשון חורבן וכליון: (כו) **המחזיק**. האוחז: **והמישני**. מלשון משוש ונגיעה בדבר מה, כמו (תהלים קטו ז) ידיהם ולא ימישון: **נכון**. נשען על מכונ:

לשמות ברבת עם: **ויאמר וגו'**. בעת זבתם לעבודה זרה, ובשמחתם אמרו, נתן וכו': (כד) **ויראו אתו**. ראוהו מרחוק, כשהוא בבית האסורים: (כה) **כטוב לבם**. באכילה ושתייה: **וישחק לנו**. רצה לומר, ישמח אותנו בספור גבורותיו וכדומה: **ויצחק**. שמח לפניו כדרך המשמח: (כו) **המחזיק בידו**. על כי נקרו עיניו, היה מי מחזיק בידו והולוכו הדרך אשר ילך בה: **הניחה אותו**. הרף ידך ממני, בכדי שאוכל למשש בידי את העמודים וכו', בכדי שאשען עליהם:

שפוט השופטים – מלבי"ם

הענין

אותו העם וכו' רצה לומר הסרנים עשו זבח מצד שהוא אויבם, והעם הללו על ג' דברים, א) שהוא **אויבם**, ב) **מחריב ארצם** ששרף שדותיהם, ג) **שהרבה בהם חללים**, מה שאין בן אל הסרנים לא עשה הרעות האלה. **ולשמחה** מקור במשקל **ליראה את ה'**: (כה) **וישחק לנו** וכו' **ויצחק לפניו** השחוק

מסורה

(כא) ויאסרוהו. ג' בקריאה וס' וינקרו את עיניו. וילכדו את מנשה במחשך דל"ה. נשנים ענזמים. ונמסר גם בלך לך: (כג) ולשמחה. ג' בקריאה וס' לדגון אלהים ולשמחה. נוס הרציעי ונוס. ולשמחה מה זה עשה: (כד) ויהללו. ד' בקריאה וס' ויראו אותם שרי פרעה. ויראו אתו העם לשמשון. גם חלני נערמי עד לשמחה: (כה) כטוב. ד' בקריאה וס' ויהי כי טוב לזכר כן כתיב. גפן בוקק ישראל פרי. כטוב לזכר אמן. כטוב לזכר המלך ציין: ויחמק. כל לישני

ביאור

כנ"ל: (כב) **ויחל שער ראשו לצמח** אמר בפעל הכבד על שצמחו במהירות שלא בדרך הרגיל, שאם לא בן יקשה איך לא נהרו פלשתים לגלחו מפקידה לפקידה בידעם שכחו תלוי בשערותיו, ועל זה אמר כאשר גולח רצה לומר תיכף אחר הגלוח התחילו לצמח: (כג-כד) **וסרני פלשתים** וכו' **ויראו**

רלב"ג

להשתעבד בהם: (כג) והנה סרני פלשתים חשבו לתת תודה לאלהיהם על אשר נפל בידם שמשון אויבם ומחריב ארצם והיה זה סבה שקראו לשמשון שיצחק לפניו כדי שיראוהו כלם ויתבאר להם מה הגיע לה' מהטוב בנפלו בידם: (כו) והנה סבב שמשון עם הנער המחזיק אותו שיביאנהו למשש העמודים אשר הבית נכון עליהם למששם כדי שישען אליהם:

רד"ק

אחד ה' מביא אשתו לו שתתעבר ממנו וכי מה תועלת היה להם בזה והלא סר ממנו כחו וכן ת"י על דרך פשוטו והוא טחין בבית רחיא: (כב) **ויחל שער ראשו לצמח כאשר גלח**. כמו שגלחו שבע מחלפות ראשו בן החלו לצמות והמעם הספור בזה לפי מה שאומר ויאמר שמשון אל הנער שחשב שמשון שישב לו כחו עם שעריו ואמר לנער שימישהו את העמודים כי חשב כיון שצמח ראשו זה היה סבת השבת כחו אליו בעור האלהים: (כג) **לדגון אלהיהם ולשמחה**. מקור בשקל ליראה את ה': (כד) **חללנו**. לשון רבים ואע"פ שהוא בלא יו"ד: (כה) **כי טוב**. כי טוב כתיב וקרי כטוב והענין אחד: **האסירים**. כתיב ביו"ד וקרי האסורים ביו"ו והענין אחד זה תואר וזה פעול: (כו) **והימשני**. כתיב שרשו ימש והמישני קרי שרשו מוש והענין אחד כמו ייטב וטוב וענינו ענין הסרה אל הדבר כמו לא ימיש עמוד הענין לא ימיש מתוך האהל שהם ענין הסרה אלא שאלו פעלים עומדים וזה פועל יוצא ואלו ענין ריחוק מפני שהם דבקים עם מ"ם וזה ענין קרוב מפני שהוא דבק עם את כמו אל במקומות: **ואת העמודים**. כמו ואל וכמוהו ואת בית ה' אני

(כ) **אצא בפעם בפעם ואנער**. כמו שהיה עושה בכל פעם ופעם שהיה מקיץ משנתו ומתחזק בן חשב לעשות הפעם הזאת ולהתחזק ופי' ואנער מהשינה: **והוא לא ידע**. והלא הגיד לה כל לבו ודעתו היה כאשר יגלח יסור כחו ממנו כמו שאמר וסר ממני כחי ואם בן היאך אמר והוא לא ידע אלא ששכח בשנתו מה שאמר לה וחשב שהיה זאת הפעם כפעמים האחרות ולא נזכר שסר כחו מעליו שערין לא נעור משנתו משלם או פי' והוא לא ידע שסר ממנו כחו אבל לא ידע כי ה' סר מעליו כי חשב שאף על פי שסר ממנו כחו שיעזרהו האל בפעם הזאת שלא יפול ביד פלשתים: (כא) **בנחשתים**. כתרנומו בשלשון נחש: **ויחי מוחן**. נראה כי מנהג הארצות ההם בזמן ההוא להיות ריחים בבית האסורים להיות מתפרנסים מהמחנה האסורים שהיו בנחשתים ואין להם מלאכה אחרת להתפרנס שם אלא במחנה בריחים וכן הוא אומר בתורה עד בכור השפחה אשר אחר הריחים ואמר עד בכור השבי אשר בבית הכור ידמה כי הכל אחד והשבויים מוחנים היו בבית הסהר ודרך הדרש רחוק בזה שפירשו כמו תטחן לאחר אשתי שכל

כֹּה וְהַבֵּית מָלֵא הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְשָׁמָּה
 כָּל סֶרְנִי פְּלִשְׁתִּים וְעַל-הַגָּג כְּשִׁלְשַׁת
 אֲלָפִים אִישׁ וְאִשָּׁה הָרָאִים בְּשַׁחֲוָה
 שְׁמִשּׁוֹן: ^{כח} וַיִּקְרָא שְׁמִשּׁוֹן אֶל-יְהוָה
 וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יְהוִה זָכְרֵנִי נָא וְחַזְקֵנִי נָא
 אַךְ הַפֶּעַם הַזֶּה הָאֱלֹהִים וְאַנְקָמָה נָקַם-
 אֶחַת מִנְּשִׁתַּי עֵינַי מִפְּלִשְׁתִּים: ^{כט} וַיִּלְפַּת
 שְׁמִשּׁוֹן אֶת-שְׁנֵי עַמּוּדֵי הַתּוֹךְ אֲשֶׁר
 הַבֵּית נִבְנוֹן עֲלֵיהֶם וַיִּסְמֹךְ עֲלֵיהֶם אֶחָד
 בַּיָּמִינוֹ וְאֶחָד בְּשִׁמְאָלוֹ: ^ל וַיֹּאמֶר
 שְׁמִשּׁוֹן תָּמוּת נַפְשִׁי עִם-פְּלִשְׁתִּים וַיֵּט
 בְּכַח וַיִּפֹּל הַבֵּית עַל-הַסֶּרְנִים וְעַל-כָּל-
 הָעָם אֲשֶׁר-בּוֹ וַיְהִיו הַמֵּתִים אֲשֶׁר
 הָיִיתָ בָּמוֹתָו רַבִּים מֵאֲשֶׁר הָיִיתָ
 בְּחַיָּיו: ^{לא} וַיֵּרְדּוּ אָחִיו וְכָל-בֵּית אָבִיהוּ

עֲלֵיהֶן: ^{כז} וּבֵיתָא מְלֵי גְבָרִיא
 וְנָשִׁיא וְתַמָּן כָּל טוֹרְנֵי
 פְּלִשְׁתָּאִי וְעַל אֲגָרָא כְּתִלְתָּא
 אֲלָפִין גְּבָרָא וְאִתְתָּא דְחָזָן
 בְּחֻכָּא דְשְׁמִשּׁוֹן: ^{כח} וַצִּלִּי
 שְׁמִשּׁוֹן קָדָם יְיָ וַאֲמַר יְיָ
 אֱלֹהִים יַעֲזֹב דְּכָרְנִי קְדָמָךְ
 וְתִקְפְּנִי כַעַן בְּרַם זְמָנָא הָדָא
 יְיָ וְאִתְפְּרַע פּוֹרְעָנוּתָא חָדָא
 מִתְרַתִּי עֵינַי דְנִקְרוֹ לִי
 פְּלִשְׁתָּאִי: ^{כט} וְאַחַד שְׁמִשּׁוֹן יָת
 תְּרִין עַמּוּדֵי מְצִיעָאִי דְּבֵיתָא
 מִתְקַן עֲלֵיהֶן וְאִסְתְּמִיךְ
 עֲלֵיהֶן חַד בַּיָּמִינִיה וְחַד
 בְּשִׁמְלִיה: ^ל וַאֲמַר שְׁמִשּׁוֹן
 תָּמוּת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתָּאִי וְגִיד
 בְּחִילָא וְנִפֹּל בֵּיתָא עַל טוֹרְנֵי
 וְעַל כָּל עַמָּא דִּי בֵּיה וְהוּוּ
 קְטִילָא דִּי קָטַל בְּמוֹתֵיה
 סְגִיאִין מְדֵי קָטַל בְּחִיּוֹהִי:
^{לא} וְנִחְתּוּ אָחוּהִי וְכָל בֵּית
 אָבוּהִי וְנִטְלוּ יְתִיָּה וְסִלְיָקוּ
 וְקִבְּרוּ יְתִיָּה בֵּין צָרְעָה וּבֵין

רש"י

תולדות אהרן

פאלפאל"ר זלע"ז, כמו (צראשית כז יז): חולי
 ימושני: ^(כח) זכרני נא. זכור עשרים שנה
 ששפטתי את ישראל, ולא חמרתי לאחד מהם העזר לי מקל זה ממקום למקום: נקם אחת משתי

מצודת דוד

מצודת ציון

^(כח) האלהים. רצה לומר, תזקני נא אתה אלהים: נקם
 אחת. עוד פעם אחת אנקום מפלשתיים על מה שנקרו
 שתי עיני. ורבותינו זכרונם לברכה אמרו ^{(במדבר רבה}
^{ט)} שאמר, מה שנקרו עין אחת אנקום, והשנית תהיה שמורה לעולם הבא: ^(כט) וילפת. אחז העמודים וסמך ידו
 עליהם: אחד. עמוד אחד אחז בימינו וכו': ^(ל) תמות וגו'. אהיה נהרג עמהם, רצה לומר, כל כך אני חפץ במיתתם, עד
 שאהרג עצמי עמהם: ויט. הטה העמודים בידיו: רבים. מרובים במספר:

ביאור

שפוט השופטים - מלבי"ם

הענין

הגרדף עם צחוק, נבדל ממנו במה שהשחוק מורה שהשחקן
 בעצמו י"ל שמחה לא כן המצחק, ולכן לפי זה אמרו וישחק אבל
 באמת שמשון רק צחק לא שחק: ^(כט) ויסמך מבואר אצלי
 בחבורי התורה והמצוה ^(ע"ס תורת כהנים) שיש הבדל בין ששן
 ובין סמך שהסמיכה הוא בכל כחו כמ"ש חז"ל סמיכה בכל כחו
 בעינין, והשעינה הוא קצת גופו ולכן להנער אמר ואששן